

Зауважимо, що створений етнокультурний простір є лише тлом для ефективної реалізації окремих етапів роботи та різних видів діяльності й виконує функцію емоційно-чуттєвого, емоційно-конструктивного й емоційно-креативного налаштування на сприйняття навчального матеріалу.

Список використаної літератури:

1. Клименко Ж.В. Формування етнокультурної компетентності учнів у процесі вивчення зарубіжної літератури. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи: збірник наукових праць / За ред. А. Корольової. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2009. Вип. 15. С. 148–153.

Воронова Софія,

Науковий керівник – доктор педагогічних наук,
професор Елеонора Палихата,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ФОРМУВАННЯ УСНОМОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ П'ЯТОГО КЛАСУ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

У сучасному освітньому середовищі велика увага приділяється розвитку мовленнєвих умінь і навичок учнів початкових класів і основної школи. Формування мовленнєвої компетентності має велике значення для успішної соціалізації та навчання учнів. У доповіді розглядається процес розвитку усного і писемного мовлення в курсі сучасної української мови, психологічні та вікові особливості школярів у формуванні мовленнєвих умінь і навичок, а також функціонування лінгводидактичних чинників формування мовленнєвих умінь і навичок.

У процесі вивчення української мови в школі учні отримують можливість розвивати як усне, так і писемне мовлення. Зв'язне усне мовлення само собою має достатній зміст. Для повного розуміння мовлення необхідно враховувати

конкретну ситуацію, в якій воно висловлюється. Всі необхідні відомості для розуміння витікають із контексту самого мовлення [5, с. 4]. Уроки розвитку зв'язного мовлення спрямовані на вдосконалення висловлювання, правильну синтаксичну його побудову, розширення лексичного запасу, формування мовленнєвої культури за допомогою окремих методів навчання.

Відомий корифей української лінгводидактики Олександр Михайлович Біляєв виділяє такі методи навчання української мови в школі: усний виклад матеріалу вчителем, бесіда вчителя з учнями (евристичного, повторювального або узагальнюючого характеру), спостереження учнів над мовою, метод вправ, робота з підручником, посібником, іншими джерелами [1].

На ранніх етапах навчання особливо важливо враховувати психологічні та вікові особливості учнів. Це включає в себе їхні можливості у сприйнятті та розумінні інформації, моторику та концентрацію уваги. Адаптація методик до цих особливостей допомагає ефективно формувати мовленнєві уміння та навички. У ситуації уроку забезпечується спрощення комунікації між вчителем та учнями, коли «виключені безпосередні емоційні контакти, коли не можна поговорити на сторонні теми, поділитися своїми переживаннями, а можна тільки відповідати на поставлені запитання і самому ставити запитання за темою, попередньо піднявши руку» [3, с. 177].

Ефективне навчання мовлення включає в себе використання різноманітних методик, вправ і завдань, спрямованих на розвиток кожного аспекту мовленнєвої компетенції. Це може включати ігрові та інтерактивні методи, рольові ігри, диференційовані завдання для різних рівнів учнів тощо. Важливим елементом на уроках української мови є методичні прийоми. Методичний прийом – це «елемент методу, засіб його реалізації» [2, с. 8]. На заняттях української мови використовуються такі методичні прийоми: «аналіз (поділ слів на звуки, морфеми тощо); синтез (утворення складів з окремих звуків, речень зі слів тощо); порівняння (різна вимова голосних і приголосних); мовний розбір: частковий і повний (фонетичний, морфологічний тощо); списування (як орфографічна вправа)» [2, с. 8].

Матеріал з розвитку зв'язного мовлення, який передбачений у програмі з української мови та базується на модельній програмі, розробленій для нової української школи, подається в підручниках. Вони охоплюють різні аспекти мовленнєвої діяльності та пропонують відповідні завдання та вправи.

Щодо оцінки рівня мовленнєвої компетентності учнів були проведені діагностичні заходи, які дозволили з'ясувати їхні знання, уміння та навички у цій галузі знань. Аналіз діагностичних результатів показав, що п'ятикласники демонструють певний рівень володіння мовленнєвими навичками. Проте, виявлені недоліки вказують на потребу вдосконалення усномовленнєвої компетентності учнів п'ятого класу закладу загальної середньої освіти.

Уроки розвитку зв'язного мовлення розроблені з урахуванням потреб учнів та мети навчання. Вони включають в себе різноманітні завдання, вправи, які спрямовані на активізацію мовленнєвої діяльності, вдосконалення мовних структур та розвиток комунікаційних умінь.

М. І. Пентилюк запропонувала класифікацію вправ із розвитку усного мовлення, а саме:

- за формою мовлення – усні та письмові;
- за змістом програмового матеріалу – фонетико-стилістичні, лексико-стилістичні, граматико-стилістичні та власне-стилістичні;
- за місцем їх застосування – супровідні, спеціальні, формувальні або тренувальні;
- за методикою проведення – вправи на спостереження, стилістичний аналіз, стилістичне експериментування, конструювання й редагування;
- за місцем виконання – класні й домашні;
- за ступенем самостійності – колективні та індивідуальні» [4].

На основі аналізу результатів констатувального зрізу та враховуючи принципи диференційованого підходу до процесу навчання, була розроблена методична система формування мовленнєвої компетентності для учнів п'ятого класу. Ця система включає в себе різноманітні методи та прийоми, спрямовані на розвиток усного та писемного мовлення п'ятикласників.

Розвиток мовленнєвої компетентності учнів є важливим завданням сучасної освіти. Враховуючи психологічні особливості учнів, а також застосовуючи ефективні методи та прийоми, можна досягнути значних результатів у цій сфері. На основі досліджень та практичного досвіду можна розробляти та впроваджувати ефективні методичні системи, спрямовані на формування мовленнєвої компетентності учнів.

Список використаних джерел:

1. Біляєв О. М. Методика викладання української мови. Енциклопедія. Київ: «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана», 2000, с. 310–311.
2. Вашуленко М. С. Методика навчання української мови в початковій школі. Київ: «Літера ЛТД». 2011. 370 с.
3. Павелків Р. Вікова психологія. Київ: Кондор. 2015. 177с.
4. Пентилюк М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: збірник статей. Київ: Ленвіт, 2011. 255 с.
5. Стельмахович М. Г. Розвиток усного мовлення на уроках української мови в 4–8 класах. Київ: Рад. школа, 1976. 190 с.

Катерина Стрільчук,

Науковий керівник – доктор філологічних наук,
професор Любов Струганець
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ФЕМІНІТИВИ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ДИСКУРСІ

Упродовж останніх десятиліть у світі відбулися стрімкі соціальні зміни, які призвели до поширення фемінітивності і, відповідно, активного використання фемінітивів, зокрема, для номінації посад та статусу осіб. Жінки вже давно займають керівні посади у всіх сферах життя: від політики, економіки до культури та науки. Із розвитком інтернет-комунікації вживання